

॥ श्री प्रेम-सुवनभानु-पद्म-जयघोष-हेमचन्द्रसूरिभ्यो नमः ॥

हैमवार्तिकालङ्कृतम्
कल्याणमन्दिरपादपूर्तिरूपम्

॥ प्रेममन्दिरम् ॥ स्तोत्रम्

विरचयिता

वैराग्यदेशनादक्षाचार्यश्रीहेमचन्द्रसूरिशिष्यः
पंन्यासकल्याणबोधिविजय गणिः

● प्रकाशक ●

श्री जिनशासन आराधना ट्रस्ट

१

॥ प्रेममन्दिरम् स्तोत्रम् ॥

॥ प्रेममन्दिर स्तोत्रम् ॥

कारुण्यपुण्यहृदयं सदयं सदापि,
ह्यात्मोपमं निरुपमं परमं स्वरूपम् ।
कन्दर्पदर्परससागरमज्जतां तु,
पोतायमानमभिनम्य जिनेश्वरस्य ॥१॥

सिद्धान्तसागर उरुश्रमणौघस्रष्टा,
पापारपङ्कजजलजं जलजं यथैव ।
योऽभूच्चरित्रकमलाकमलेशकल्प-
स्तस्याहमेष किल संस्तवनं करिष्ये ॥२॥

युगम् ॥

कारुण्यथी पावन हृदयी, सदाय दयाणु , मात्र स्वनी
उपमावाणा, तेथी ज निरुपम, काम अने मानरूपी रसना
सागरमां दूषता जुवोने नाव समा अेवा श्रीजिनेश्वरनां
परम स्वरूपने नमीने... सिद्धान्त महोदधि, विराट श्रमण-
समुदायसर्जक, पापी-पंचम आाररूपी कादवमां थथेल सरोज
समान अेवा जेओ याद्विररूपी लक्ष्मी विषे नारायण समा
हता तेमनी हुं सम्यङ् स्तवना करीश ॥१,२॥

● हैम ●

श्रीहेमचन्द्रसूरीशकृपया हैमवार्तिकम् । प्रेममन्दिरस्तोत्रेऽस्मिन्, करिष्यामि समासतः । पोतेत्यादि । पादपूर्तिकाव्यौचित्यं भुवन-
भानवीयमहाकाव्ये न्यायविशारदवार्तिके स्पष्टीकृतम् । (१) सदाऽपीति । उपसर्गकालेऽपीत्याशयः । आत्मोपममुक्त्वा निरुपमत्वोक्ति-
र्याहतेति चेन्न, बाह्यापेक्षयाऽर्पितानर्पितसिद्धेः ।

४

તુર્યારસાધુસમુદાયસુસાધુરેષ,

શઙ્કે સમાગત ઇહાસ્મદનૂનપુન્યૈઃ ।

મત્સાહસં મહદિદં ગતદૃષ્ટિરશ્મી,

રૂપં પ્રરૂપયતિ કિં કિલ ઘર્મરશ્મેઃ ॥૩॥

કન્દર્પદર્પહરણઃ ક્વ ભવાતિયાયી ?

કન્દર્પદર્પશરણઃ ક્વ ભવાભિનન્દી ? ।

માતું વૃથા ગુણપયોધિમહો ! પ્રવૃત્તઃ,

મીયેત કેન જલધર્નનુ રત્નરાશિઃ ? ॥૪॥

મને લાગે છે કે આપણા અટળક પુણ્યથી ચોથા આરાના મુનિગણમાંથી આ સુસાધુ અહીં આવી ચઢ્યા. ખરેખર તેમની સ્તવના એ મારું દુઃસાહસ છે. આંધળો માણસ સૂર્યના રૂપનું શું નિરૂપણ કરી શકે ? ॥૩॥

કંદર્પના દર્પને હરી લેનારા આ ભવાતીતાર્થયાયી ક્યાં એ કંદર્પ અને દર્પને આધીન આ (હું) ભવાભિનન્દી ક્યાં ?... ઓહ... આ ગુણસાગરને માપવાની મારી પ્રવૃત્તિ વૃથા છે. સમુદ્રના રત્નરાશિને કોણ માપી શકે ? ॥૪॥

• હૈમ •

(૩) સાહસમિતિ । મુચ્યતાં તર્હિ પ્રબન્ધકરણાગ્રહ ઇતિ ચેન્ન, સમાધાનસ્ય વક્ષ્યમાણત્વાત્ । (૪) ભવેત્યાદિ । પ્રાકૃતેષ્વિહ ભાવેષુ યેષાં ચેતો નિરુત્સુકમ્ । ભવભોગવિરક્તાસ્તે ભવાતીતાર્થયાયિનઃ ॥ ક્ષુદ્રો લાભરતિર્દીનો, મત્સરી ભયવાન્ શઠઃ । અજ્ઞો ભવાભિનન્દી સ્યાન્નિષ્ફલારમ્ભસઙ્ગતઃ ॥ ઇતિ તલ્લક્ષણમ્ ।

(૫, ૬) બાલસ્ય પક્ષિણાં વા તદૌચિત્યમિતિ ચેત્ ? ભક્તસ્યાપિ કિં ન તથેતિ સમઃ સમાધિઃ ।

૫

ચઙ્ચચ્ચમત્કૃતિકરૈર્મુખરીકૃતોઽસ્મિ,

શ્રીપ્રેમસૂરિસુગુણૈસ્તુ તથાપિ બાઢમ્ ।

તસ્માત્ સ્તુવે કરયુગેન યથૈવ બાલો,

વિસ્તીર્ણતાં કથયતિ સ્વધિયામ્બુરાશેઃ ॥૫॥

શ્રીસિદ્ધસેન-હરિભદ્રક-હેમસૂરિ-

મુખ્યા મુખોદ્ગતસુધાઃ ક્વ સુસારભાષાઃ ।

ક્વાહં પશોરપિ પશુર્જહ્નોઽપિ મન્દો,

જલ્પન્તિ વા નિજગિરા નનુ પક્ષિણોઽપિ ॥૬॥

પણ સૂરિ પ્રેમના ઝળહળતા ચમત્કારી ગુણોએ મને વાચાળ બનાવી દીધો છે. માટે હું તેમની સ્તવના કરીશ. બાળક પણ બે હાથ વડે સ્વબુદ્ધિથી સમુદ્રનો વિસ્તાર કહે જ છે ને... ॥૫॥

શ્રીસિદ્ધસેન-હરિભદ્ર-હેમચન્દ્રસૂરિ વગેરે સુધા ઝરતી સારભૂત વાણીના ધારકો ક્યાં ? અને પશુથી ય પશુ, જડથી ય જડ એવો હું ક્યાં ? અથવા તો પક્ષીઓ ય પોતપોતાની ભાષામાં બોલે જ છે ને... અર્થાત્ ભક્તિભાવે કાલી દેલી ભાષા ય શોભે છે. માટે મૂર્ખ એવા ય મારી સ્તુતિ ઉચિત જ છે. ॥૬॥

યાતો ન ગોચરમયં તુ દૃશોસ્તથાપિ

તત્સદ્ગુણૈઃ શ્રુતિગતૈર્મુદિતોઽસ્મિ બાઢમ્ ।

દાવાનલાનલકર્ધતનૃન્નિતાન્તં

પ્રીણાતિ પદ્મસરસઃ સરસોઽનિલોઽપિ ॥૭॥

કાશ.. આ સંતના દર્શન તો ન થયા... છતાં ય તેમના સદ્ગુણોના શ્રવણથી હું ખૂબ આનંદિત છું. દાવાનળની આગથી કદર્થિત થયેલ નરોને પદ્મસરોવરનો ભીનો ભીનો પવન પણ આનંદ આપે છે ને... ॥૭॥

૬

ચારિત્રચન્દનસુગન્ધિશરીરશાલિન્ !

મુક્તિ પ્રયાન્તિ ભવિકા હૃદયાગમે તે ।

બન્ધા યથા ફણિમયાસ્ત્વરિતં હિ મધ્ય-

મખ્યાગતે વનશિખ્રિન્ડિનિ ચન્દનસ્ય ॥૮ ॥

મોહપ્રમાદમદિરાઽતિમહાવિકારૈ-

સ્ત્વન્નામસંસ્મૃતિકૃતિપ્રભવપ્રભાવાત્ ।

મુચ્યન્ત એવ ભવિકા ભટવૃન્દદૃષ્ટૈ-

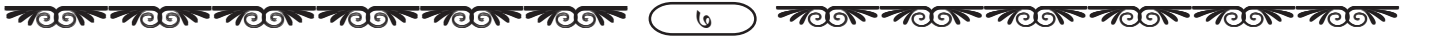
શ્ચૌરૈરિવાશુ પશવઃ પ્રપલાયમાનૈઃ ॥૯ ॥

ચારિત્રરૂપી ચંદનથી મ્હેંક મ્હેંક થતાં શરીરધારી ઓ
યોગી ! આપની પદરામણી હૃદયમાં થતાં ભવ્યજીવો
મુક્તિ પામે છે. વન્ય મોર કેન્દ્રમાં આવે એટલે ચંદનના
સર્પમય ખંધનો ય તરત જ છૂટી જાય છે ને... ॥૮ ॥

મોહ ને પ્રમાદરૂપી મદિરાના ખૂબ મોટા વિકારોથી
ય ભવ્યજીવો છૂટી જાય છે... એક આપના સમ્યક્
નામસ્મરણરૂપ કાર્યથી ઉદ્ભવેલ પ્રભાવથી... સિપાઈઓના
ટોળાથી જોવાયા માત્રથી ય ચોરો ચોરેલા પશુઓને મૂકીને
પલાયન કરી જાય છે ને... ॥૯ ॥

● હૈમ ●

(૮) પ્રયાન્તીતિ । પ્રત્યક્ષવિરુદ્ધમિદમિતિ ચેન્ન, ગુરુતત્ત્વસામાન્યસ્ય વિવક્ષિતત્વાત્ । તત એવાર્થાન્તરનિગ્રહસ્થાનમસ્ત્વિતિ ચેન્ન,
પ્રેમસૂરૌ તત્સત્ત્વાત્, તદ્વિરહિતતદ્વિરહાત્, તદિદમુક્તં - “નિર્વિશેષં હિ સામાન્યં ભવેત્ ખરવિષાણવત્ । સામાન્યરહિતત્વેન વિશેષાસ્તદ્વદેવ
હી” - તિ । (૯) એવેતિ । નિરુપક્રમકર્મણિ વ્યભિચાર ઇતિ ચેન્ન, ભવિકા ઇત્યનેનાસન્નસિદ્ધિકાનાં વિવક્ષિતત્વાત્, તેષુ ચ પ્રાયસ્તદ્વિરહાત્,
પ્રાયસ્ત્વેનાપરિહાર ઇતિ ચેન્ન, સર્વત્રાનાશ્વાસપ્રસન્ગાત્, મૂલસ્તોત્રેઽપિ તદાપત્તેશ્ચેતિ દિક્ । સોપક્રમવ્યભિચારસ્તુ સ્મૃતિપદોપસર્ગેનાપાસ્ત
ઇતિ ધ્યેયમ્ ।

યન્માદૃશોઽપિ ચ જહોઽતિવરાકકાકઃ,

કિઞ્ચિદ્વિચિત્રરચનાં પ્રકટીકરોતિ ।

તત્તે કૃપા, મધુરરાવકવંશકો યદ્-

અન્તર્ગતસ્ય મરુતઃ સ કિલાનુભાવઃ ॥૧૦ ॥

કુણ્ઠીકૃતા મતિમતાં મતિરપ્યહો ! યૈઃ,

કર્માગમૈરધિગતા ભવતા ગુરો ! તે ।

વૈશ્વાનરારિરુદકં નનુ વિશ્વવિશ્વે,

પીતં ન કિં તદપિ દુર્ધરવાહવેન ? ॥૧૧ ॥

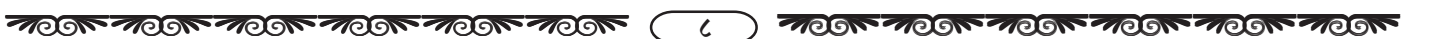
સાવ જડ, રાંકડા કાગડા જેવો એવો મારા જેવો
ય કાંઈક વૈવિધ્યયુક્ત રચનાને પ્રગટ કરે છે. તેમાં
આપની કૃપા છે વાંસ મધુર અવાજ કરે છે તેમાં ય
અંતર્ગત પવનનો જ પ્રભાવ હોય છે ને... ॥૧૦ ॥

મતિમંતોની મતિ ય જેણે કુંઠિત કરી દીધી. તે
કર્મશાસ્ત્રોને આપે અધિગત કર્યા...ખરેખર સમગ્ર વિશ્વમાં
દેખાય છે કે જલ એ અગ્નિનું શત્રુ છે - તેને બુઝાવી દે છે,
પણ દુર્ધર એવો વડવાનળ તેને ય પી જ જાય છે ને ? ॥૧૧ ॥

● હૈમ ●

(૧૦) મધુરેત્યાદિ । પવનપ્રયુક્તવંશસ્વરઃ ‘સ કીચકૈર્મારુતપૂર્ણરન્દ્રૈ’ - રિત્યાદૌ પ્રસિદ્ધઃ, વંશાભિધે વાદ્યવિશેષે પ્રત્યક્ષસિદ્ધશ્ચ ।

(૧૧) અરિરિતિ । વિશેષ્યલિઙ્ગપ્રસન્ગ ઇતિ ચેન્ન, આવિષ્ટલિઙ્ગત્વેન સ્વલિઙ્ગાત્યાગાત્, અધિકં વૈયાકરણવૈયાવૃત્યવેદ્યમ્ ।

સામ્યં ન્વિતઃ પરમવત્સલતા ન્વિતશ્ચ,
ક્ષાન્તિર્ન્વિતો મદનમોહહતિર્ન્વિતશ્ચ ।
સિદ્ધાન્તસાગર ઇતઃ શિશુવચ્ચિતશ્ચ,
ચિન્ત્યો ન હન્ત! મહતાં યદિ વા પ્રભાવઃ ॥૧૨ ॥

અરે, એક બાબુ સમતા અને પાછી પરમવત્સલતા.
ક્ષમા ને મદનમોહની હત્યા...ક્યાં સિદ્ધાન્તમહોદધિ ને
ક્યાં બાળક જેવી સરળતા ?... ખરેખર મહંતોનો
પ્રભાવ અચિન્ત્ય હોય છે.

યોગીશ્વરઃ, પ્રશમસાગરમધ્યમગ્નઃ,
સાન્નિધ્યસાધકમનોજમહો ! જઘાન ।
ચિત્રં કિમત્ર શિશિરાણ્યપિ સન્દહન્તિ,
નીલદ્રુમાણિ વિપિનાનિ ન કિં હિમાનિ ॥૧૩ ॥

પ્રશમસાગરની મધ્યમાં મગ્ન આ યોગીશ્વર
સ્વસાન્નિધ્યના સાધકના કામને હણી નાખતા હતાં, તેમાં
શું આશ્ચર્ય છે ? શીતળ હિમસમૂહ પણ લીલા વૃક્ષોના
વનોને બાળી જ નાખે છે ને...॥૧૩॥

• હૈમ •

(૧૨) ન ચાતિશયોક્તિઃ, પ્રમાણં તુ (૧) સિદ્ધાન્તમહોદધિમહાકાવ્યમ્, (૨) પ્રેમસૂરીશ્વરાઃ (નિબન્ધઃ) (૩) મહાવિદેહમહર્ષિર્ભરતે
(ગુર્જરગ્રન્થઃ) પઠનીયમવશ્યં પ્રત્યયકામૈઃ, તત્ત્વકામૈશ્ચ (પ્રેમસૂરિત્વકામૈશ્ચ) । (૧૩) સાન્નિધ્યેત્યાદિ । તદવદામઃ સ્વસ્યાભામણ્ડલસ્થાનાં
પાવન ઇતિ સિદ્ધાન્તમહોદધૌ ।

૧. ના, ક્યાંય અતિશયોક્તિ નથી... ખાતરી કરવા અચૂક વાંચો - (૧) સિદ્ધાન્તમહોદધિ મહાકાવ્ય-સાનુવાદ (૨) મહાવિદેહના સંત ભરતમાં (પુસ્તિકા)

૧

હે નિઃસ્પૃહાસ્પૃહગુરો ! પદવીર્ગુરુણાં,
યાતો નિયોગત ઇતો હિ બભૂવ સૂરિઃ ।
પાત્રં પ્રયાતિ હિ પદં નનુ કોશ એવ,
હ્યક્ષસ્ય સમ્ભવિ પદં નનુ કર્ણિકાયાઃ ॥૧૪ ॥

ઓ નિઃસ્પૃહાની સ્પૃહા કરનારા ગુરુદેવ ! આપે સર્વ
પદવીઓ ગુર્વાજ્ઞાથી જ લીધી (લેવી પડી) અને એ જ
રીતે આચાર્ય પણ બન્યા. ખરેખર પાત્ર આત્મા પદને
પામે જ છે. અક્ષમાં કર્ણિકાનું સ્થાન કોશમાં જ હોય
છે ને...॥૧૪॥

કામી ચ કોપ્યપિ ચ લોભ્યપિ માન્યપીહ,
માયી ચ હાસ્યપિ ભવૈકરસો રસી ચ ।
અધ્યાત્મયોગપરમા ભવતો બભૂવુ-
શ્ચામીકરત્વમચિરાદિવ ધાતુભેદાઃ ॥૧૫ ॥

કામી, ક્રોધી, લોભી, માની, માયી, હસનશીલ,
સંસારૈકરાગી, શૃંગારાદિ રસિક એવા પણ જીવો આપના
થકી અધ્યાત્મયોગમાં પ્રવૃત્ત બન્યા હતા. વિવિધ ધાતુઓ
જલ્દીથી સુવર્ણ બની જાય એવી આ ઘટના છે. ॥૧૫॥

• હૈમ •

(૧૪) પાત્રમિત્યાદિ । એતેન-આત્મા તુ પાત્રતાં નેયઃ પાત્રમાયાન્તિ સમ્પદ-ઈતિ વ્યાખ્યાતમ્ । (૧૫) નનુ પુદ્ગલપરાવર્તન્યાયેન
ચિરાત્ત્યાદપિ ચામીકરત્વમ્, કોડત્રાતિશય ઇત્યાશઙ્ક્યાડહ- અચિરાદિતિ ।

નિર્યાણમેતિ સુગુરો ! સુગુણૈસ્ત્વદીયૈઃ,
ચિત્તં ક્ષણાત્ક્ષણિકમેતિ ભવાનુરાગમ્ ।
ચેતોયુધં શમય યેન ભવામ્યદેહો,
યદ્વિગ્રહં પ્રશમયન્તિ મહાનુભાવાઃ ॥૧૬॥

ઓ સદ્ગુરુ ! આપના સદ્ગુણોના પ્રભાવે ક્ષણવારમાં મન મોક્ષમાં તલ્લીન થઈ જાય છે. પણ રે ક્ષણિક ચિત્ત... ક્ષણમાં પાછું સંસારનું અનુરાગી થઈ જાય છે. ખસ... મનડાનાં આ યુદ્ધ (વિગ્રહ) ને શમાવી દો, જેથી હું દેહ (વિગ્રહ) થી રહિત (સિદ્ધ) બનું. કારણ કે મહાનુભાવો વિગ્રહને શાંત કરનારા હોય છે. ॥૧૬॥

શ્રીપ્રેમસૂરિભગવાન્ ભગવાન્નિતીહ,
યેષાં સમસ્તિ હૃદયે નનુ તે હિ ધન્યાઃ ।
શેષાય સ્વસ્તિ સિતમપ્યપટોર્દુશા કિં,
નો ગૃહ્યતે વિવિધવર્ણવિપર્યયેણ ? ॥૧૭॥

ભગવાન સૂરિ પ્રેમ જેઓના હૃદયમાં ભગવાન તરીકે સમ્યક્ છે. તેઓ ખરેખર ધન્ય છે. બાકીનાનું તો શું કહું ? તેમનું ભલું થાઓ. (કમળાદિ) રોગીની દૃષ્ટિ વડે શ્વેત વસ્તુ ચ વિવિધવર્ણોના વિપર્યયથી જ દેખાય છે ને ? ॥૧૭॥

૧. નિર્યાણ = મોક્ષ

??

શ્રીપ્રેમ ! તે ગુણલવોઽપિ હૃદિ પ્રયાતો,
નિઃશેષદોષવિષઘાતમહો ! કરોતિ ।
પીયૂષલેશપરિપાનમપિ પ્રકર્ષાત્,
કિં નામ નો વિષવિકારમપાકરોતિ ? ॥૧૮॥

ગુરુ પ્રેમ ! આપના ગુણો લેશ પણ હૃદયમાં આવે છે અને નિઃશેષ દોષરૂપી વિષનો ઘાત કરે છે. થોડા પણ સુધારસનું સમ્યક્ પાન વિષવિકારને પ્રકર્ષથી દૂર નથી કરતું ? ॥૧૮॥

બુદ્ધેન બુદ્ધ ! ભવતાઽભિનિબુદ્ધ્ય લોક-
લક્ષાણિ માર્ગસુદૃશૌ વિરતિં ગતાનિ ।
ઇન્દ્રાક્ષસાધુસૃઙ્ઘસિ ગ્રહનાથરશ્મેઃ,
કિં વા વિબોધમુપયાતિ ન જીવલોકઃ ॥૧૯॥

ઓ બુદ્ધ ! બોધ પામેલ એવા આપના વડે અભિનિબોધ પામીને લાખો લોકો માર્ગાનુસારિતા, સમ્યગ્દર્શન અને વિરતિ પામ્યા. આપ સહસ્ર શ્રમણોના સર્જક છો. સૂર્યકિરણથી જીવલોક વિબોધ પામે જ છે ને... ॥૧૯॥

• હૈમ •

(૧૮) નિઃશેષેત્યાદિ । કલિકાલેઽસમ્ભવ ઇતિ ચેન્ન, પ્રાક્ સમાહિતત્વાત્ (શ્લો.૨) । યદ્વા સત્તાયામપિ વિકારાનાપાદકત્વેના-કિઞ્ચિત્કરત્વાત્તદ્વ્યપદેશોઽપિ યુક્ત એવેતિ નિપુણધિયા ભાવનીયમ્ ।

(૧૯) જીવલોક ઇતિ । ઉલૂકેન વ્યભિચાર ઇતિ ચેત્ ? ન, તસ્યૈવ તદ્દોષઃ, સૂર્યસામર્થ્યાહાનિશ્ચ । એવં પ્રકૃતેઽપિ બોધ્યમ્ । અધિકં હારિભદ્રાષ્ટકે ।

??

શ્રીપિંડવાટકપુરે ગ્રહમોચનં ચ,
પૂનાપુરેઽપિ ભવતા ડમરોપશાન્તિઃ।
પ્રાજ્યેન કિં ? ગુરુરુચા ખલુ કર્મજાનિ,
ગચ્છન્તિ નૂનમથ એવ હિ બન્ધનાનિ ॥૨૦॥

સંસારપટ્કસલિલે કિયદાઽઽસ્થિતઃ સ્યા,
ભદ્રૈકભાવત ઇદં તવ ભાષિતં તુ।
શ્રુત્વા ક્ષણાચ્છ્રમણતાં પરમાં વિગમ્ય,
ભવ્યા વ્રજન્તિ તરસાપ્યજરામરત્વમ્ ॥૨૧॥

શ્રીકીર્તિદેવ-ગુરુભાનુ-ગણીશપદ્માઃ,
સૂરીશ્વરાશ્ચ જયઘોષ-નૃપેન્દ્ર-હેમાઃ ।
શ્રીચન્દ્રશેખરમુખાઃ પ્રણતા ભવન્તં,
તે નૂનમુર્ધ્વગતયઃ ખલુ શુદ્ધભાવાઃ ॥૨૨॥

પિંડવાડામાં આપના પ્રભાવે વળગાડથી છૂટકારો, પૂના સીટીમાં તોફાનનું ઉપશમન... બહુ કહેવાથી શું ? મહંતોના તેજથી કર્મજનિત બંધનો અધોગતિને જ પામે છે. (છૂટી જાય છે.) ॥૨૦॥

“ક્યાં સુધી આ સંસારના કાદવમાં પડ્યા રહેવું છે ? કલ્યાણની ભાવનાથી આપે કહેલ આટલા શબ્દો સાંભળીને ભવ્યજનો ક્ષણવારમાં પરમ શ્રામણને પામીને શીઘ્ર અજરામરપણાને વરે છે ॥૨૧॥

શ્રીયશોદેવસૂરિ, ગુરુ ભુવનભાનુસૂરિ, પં. પદ્મવિજયજી ગણીવર, શ્રીજયઘોષ-રાજેન્દ્ર-હેમચન્દ્રસૂરિજી, પં. ચન્દ્રશેખર વિ., વગેરે આપનામાં પ્રકર્ષથી પ્રહ્લીભાવ (વિનીતતા) ને પામ્યા અને તેથી શુદ્ધભાવવાળા તેઓ નિશ્ચિત ઉર્ધ્વગતિને પામ્યા છે. ॥૨૨॥

● હૈમ ●

(૨૨) શ્રીકીર્તીત્યાદિ। આઘો યશોદેવસૂરિઃ શ્રીપ્રેમસૂરિપટ્ટધરઃ શ્રમણીગણનાયકો વૈરાગ્યનિધિરભૂત્। દ્વિતીયો ભુવન-ભાનુસૂરિર્ભુવનભાનવીયમહાકાવ્યે નિરૂપિતઃ, તૃતીયસ્તદનુજઃ પ્રેમસૂરિદક્ષિણકરકલ્પઃ સમતાસાગરમહાકાવ્યે નિર્વર્ણિતઃ। શેષાસ્તુ

પ્રેમામૃતેન વિલસત્પરિપૂર્ણચન્દ્રઃ,
કલ્યાણકૃત્ સરલહૃદ્ગદિતં જગાદ્
શ્રુત્વા સુદૃગ્ દૃગુદકં દ્રવિતો દધાર,
ચામીકરાદ્રિશિરસીવ નવામ્બુવાહમ્ ॥૨૩॥

યો મન્દમન્દગતિકૃદ્ ગુણભારનમ્રઃ,
દંશેચ્છુભીમભષણં નિજશાન્તમૂર્ત્યા।
શાન્તં ચકાર તરસૈવ તદીયપાર્શ્વે,
નીરાગતાં વ્રજતિ કો ન સચેતનોઽપિ ? ॥૨૪॥

પ્રેમામૃત નીતરતો આ પરિપૂર્ણ ચન્દ્ર સરળ હૃદયે કલ્યાણકારી વચનને કહેતો, જે સાંભળીને સમ્યગ્દૃષ્ટિ જીવ પીગળીને અશ્રુસ્રોતને ધારણ કરતો. કંચનવરણી કાયા રૂપ મેરુના શિખરે જાણે નૂતનજલધર ન હોય ? ॥૨૩॥

જાણે ગુણોના ભારથી નમી જતાં હોય તેવા... મંદ મંદ ગતિ કરતાં આ મહર્ષિએ પોતાની પ્રશાન્ત મૂર્તિથી કરડવા ઈચ્છતા ભયંકર શિકારી કૂતરાને ય શાન્ત કરી દીધો, તેમની પાસે વિશિષ્ટ સંજ્ઞી એવો કોણ (મનુષ્ય) વૈરાગ્યને ન પામે ?

● હૈમ ●

જિનશાસનમહાપ્રભાવકા વિહરમાણા મહર્ષયઃ। યેષ્વાઘો વર્તમાનગચ્છાધિનાથ ઇતિ।

(૨૩) ચામીત્યાદિ। આકૃતૌ ગુણા ઇતિ ન્યાયાત્ સદ્દૃષ્ટેસ્તત્સદ્કાશં વપુર્નાસમ્ભવિ। જલનિસ્યન્દિકેશકૂર્વાદેરમ્બુવાહોપમાઽપિ ન્યાયા। (૨૪) ન ચ શુન્યપિ તદ્ભાવાત્સચેતનત્વવૈશિષ્ટ્યવિરહઃ, ભૂયસ્ત્વેન વ્યપદેશયોગાત્, ન હિ કાકિણીમાત્રેણ ધનવાન્, મનુષ્યાપેક્ષયા તત્ર ભૂયસ્ત્વવિરહઃ સ્પષ્ટઃ।

અન્તર્મુખેન ભવતા જગતઃ પરોક્ષં,
જૈનેન્દ્રશાસનમહોન્નતયે યતં તુ ।
સિદ્ધિવ્રજઃ ખલુ યશઃ પ્રકટીકરોતિ,
મન્યે નદન્નભિનભઃ સુરદુન્દુભિસ્તે ॥૨૫॥

જગતથી પરોક્ષપણે અંતર્મુખ એવા આપે જિનશાસનની
મહા ઉન્નતિ માટે પ્રયત્નો કર્યા. આપને પ્રસિદ્ધિની પરવા ન
હતી. પણ આપે સાધેલી સિદ્ધિઓનો સમૂહ દેવદુદુંભિ બનીને
ગગનને ગજવીને આપના યશને પ્રગટ કરે છે. ॥૨૫॥

સંવિજ્ઞસન્નતિચયેન યદાઽભૂદર્થઃ,
સદ્ધસ્ય શાસનસદુન્નતયે તદા સઃ ।
શ્રીપ્રેમ-ભાનુ-જયઘોષમહામહર્ષિ-
વ્યાજાત્રિધા ધૃતતનુર્ધ્રુવમભ્યુપેતઃ ॥૨૬॥

જ્યારે શ્રીસંઘને વિશિષ્ટ સંવિજ્ઞપરંપરાના સમૂહની
શાસનની સમ્યક્ ઉન્નતિ માટે જરૂર હતી ત્યારે શ્રીપ્રેમ-
ભુવનભાનુ-જયઘોષ આ મહામહર્ષિઓના સ્વરૂપે ત્રણ
અવતાર (દેહ) કરી નિશ્ચિતરૂપે તે આવી ચઢ્યો.

ઉત્કૃષ્ટસાધુસમુદાયસુસૌમ્યસૃષ્ટિઃ,
પ્રત્યગ્રકર્મસમયપ્રતિસર્જનં ચ ।
તીર્થાદિરક્ષણમિતીહ કૃતિત્રયેણ,
સાલત્રયેણ ભગવન્નભિતો વિભાસિ ॥૨૭॥

ઉત્કૃષ્ટ સાધુ સમુદાયનું સુંદર નિર્માણ, કર્મશાસ્ત્રોનું
નવસર્જન અને તીર્થાદિરક્ષણ આ ત્રણ કાર્યોરૂપ ત્રણ
ગઠથી આપ અત્યન્ત શોભી રહ્યા છે ॥૨૭॥

• હૈમ •

(૨૫) અન્તરિત્યાદિ । તદ્ બ્રૂમઃ સિદ્ધાન્તમહોદધૌ ‘બીજં ગતં ક્ષિતિતલે જગતઃ પરોક્ષં, વિશ્વં ચ વિશ્વસિતિ તદ્વટવૃક્ષમૂલે ॥’ ઇતિ ।
(૨૬) શ્રીપ્રેમેત્યાદિ । તત્ર તત્ત્વયત્ત્વવ્યપદેશો હેતૌ ફલોપચારાત્, જલં જીવનમિતિવત્ ।

ત્યક્ત્વા ધનં પ્રિયતમાં ચ યશઃ પ્રતિષ્ઠાં
સર્વસ્વમેવ ભવિકાસ્તરસા બભૂવુઃ ।
ત્વત્સેવનૈકરતયો યદિ વા પરત્ર
ત્વત્સદ્ગમે સુમનસો ન રમન્ત એવ ॥૨૮॥

ધન, પ્રિયતમા, યશ, પ્રતિષ્ઠા... સર્વસ્વ ત્યજીને
ભવ્યજનો સહસા આપની આરાધનાના અવ્વલ રસિક
બન્યા હતા. આપને પામીને સજ્જનો બીજે રતિ ન
જ કરે ને... ॥૨૮॥

મૌનપ્રકર્ષપરિદિષ્ટમહાવિદેહ !,
લોકોત્તરાસ્વનિતર્દશિતસાર્વકક્ષ ! ।
સન્મોહકર્મનિકરોઽપિ હિ નિર્વિકાર !,
શ્ચિત્રં વિભો ! યદસિ કર્મવિપાકશૂન્યઃ ॥૨૯॥

શ્રામણના પ્રકર્ષથી મહાવિદેહને દર્શાવનારા, લોકોત્તર
ચિતથી પરમાત્મકક્ષાની ઝાંખી કરાવનારા નિર્વિકાર એવા
હે વિભુ ! મોહનીયકર્મચય વિદ્યમાન હોવા છતાં ય આપ તે
કર્મના વિપાકથી શૂન્ય છે તે આશ્ચર્ય છે. ॥૨૯॥

• હૈમ •

(૨૮) એવેતિ । ન ચૈવમેકાન્તવાદાપત્તિઃ, સ્યાદ્વાદિવાચ્યનુક્તસ્યાપિ સ્યાત્કારસ્યાધ્યાહાર્યત્વાત્ । ન ચેત્થં સ્તુત્યલાઘવં સુમનસ્ત્વહતિર્વા,
ક્રિયાસમયે ક્રિયાયામેવ ચિત્તસ્યાધિયમાણે દ્રવ્યત્વાપત્તેરિતિ ધ્વનિતં ધર્મબિન્દુવૃત્તૌ । તથા ચ લઘ્યુપયોગાપેક્ષયા રત્યનેકાન્ત એવ કાન્ત
ઇતિ ભાવનીયમ્ । (૨૯) શૂન્ય ઇતિ । અથ નવમગુણસ્થાનં યાવત્તદુદયાન્મૃષેદમિતિ ચેત્ ? ન, અલ્પત્વેઽભાવોપચારાત્, વિકારજનનસામર્થ્યવિરહાત્,
અર્થક્રિયાકારિત્વરૂપસત્ત્વલક્ષણાયોગાત્ । અત એવ સાધોઃ સજ્ઞાદશકવિપ્રમુક્તવવચોઽપિ જીવાભિગમવૃત્ત્યુક્તં સદ્ગચ્છતે । અન્યથા તુ
સપ્તમગુણસ્થાનકં દુર્ઘટમ્, વિષયાદિપ્રમાદદ્વૌવ્યાદિતિ સૂક્ષ્મમીક્ષણીયમ્, અધિકં ન્યાયવિશારદે ।

કર્મપ્રબન્ધનિકરો નિખિલાગમાશ્ચ,
શબ્દાનુશાસનનયપ્રમુખાસ્તથા ચ ।
કાવ્યાદિશાસ્ત્રનિચયઃ સતતં સદૈતત્,
જ્ઞાનં ત્વયિ સ્ફુરતિ વિશ્વવિકાસહેતુઃ ॥૩૦ ॥

કર્મશાસ્ત્રોનો સમૂહ, સમગ્ર આગમો, વ્યાકરણ, ન્યાય વગેરે તથા કાવ્યાદિ શાસ્ત્રોનો સમૂહ..આ વિશ્વના વિકાસના હેતુભૂત જ્ઞાન આપને સતત ને સદા સ્ફુરાયમાન થાય છે. ॥૩૦॥

મોહપ્રમાદમદલોભકુપાઘરીણાં,
સંહારકારકવરોઽસિ ગુરો ! સુયોધઃ
દાસોઽપિ તેઽહમિતસત્ત્વધનો ન્વધન્યો,
ગ્રસ્તસ્ત્વમીભિરયમેવ પરં દુરાત્મા ॥૩૧ ॥

મોહ, પ્રમાદ, મદ, લોભ, ક્રોધ વગેરે શત્રુઓના ઉત્તમ સંહારક એવા આપ સુયોદ્ધા છે. ઓ ગુરુદેવ ! તારો દાસ થઈને ય નિઃસત્ત્વ, અધન્ય, દુરાત્મા એવો આ હું તે જ શત્રુઓ વડે ગ્રસ્ત બન્યો છું. મને ધિક્કાર છે. ॥૩૧॥

एकान्तदृष्टिरहिवन्ननु संयमेऽभूत्,
तच्चित्तलेश्यहृदयो दयया तु पूज्यः ।
भग्नः स येन सहसा भवसागरेऽस्मिन्,
तेनैव तस्य जिन ! दुस्तरवारिकृत्यम् ॥३२ ॥

(જિનાજ્ઞામુખ) પૂજ્યશ્રી સંયમને વિષે સર્પવત્ એકાંત દૃષ્ટિવાળા હતાં.... સંયમમાં ચિત્-લેશ્યા-હૃદય દયાભાવથી લયલીન બની ગયું હતું. એવું સંયમ પણ જેણે સહસા-અવિચારિતપણે જર્જરિત કર્યું.. હે પરમેશ્વર ! તેનાથી જ તેને આ ભવસાગર દુસ્તર બની ગયો.

● હૈમ ●

(૩૧) एवकारो भिन्नक्रमः, ततश्चामीभिरेवेत्यर्थः । अयं (जन) इत्यात्मव्यपदेशः, यथाह स्तुतिकारः - “अयं जनो नाथ तवेति ।
(૩૨) ‘अहीवेगंतदिष्टीए’ इत्यागमः ।

शीलं स शालि शरदम्बुसमं समाप,
चारित्रचन्दनसुगन्धिशरीरशाली ।
सूपेक्ष्य यस्तु कृतवान् बत शीलभेदं,
सोऽस्याभवत् प्रतिभवं भवदुःखहेतुः ॥३३ ॥

શરદમ્બુતુના નિર્મળ જળસમું પૂજ્યશ્રીનું શોભાયમાન શીલ હતું... ચારિત્રરૂપી ચન્દનથી શરીર મ્હેંક મ્હેંક થતું હતું. આવા મહિમાવાન ચારિત્રની અત્યંત ઉપેક્ષા કરીને જેણે શીલનું ખંડન કર્યું. તે તેના પ્રત્યેક ભવમાં ભવદુઃખનું કારણ બન્યું છે. ॥૩૩॥

पूज्यांहिदत्ततनुवाङ्मनसः सदापि,
शश्वच्च वज्रविधया गुरुभक्तिनिष्ठाः ।
आराधितं गुणगुरो ! ऽनिशमेव यैस्ते,
पादद्वयं तव विभो ! भुवि जन्मभाजः ॥३४ ॥

પૂજ્યશ્રીના ચરણોમાં તન-વચન-મનને સદા ય ધરી દેનારા, નિત્ય વજ્ર સમી ગુરુભક્તિનિષ્ઠાના ધારક એવા જેઓએ નિશદિન આપના ચરણયુગલની આરાધના કરી છે.. હે ગુણોથી ગરવા ગુરુદેવ ! તેઓનો આ ધરતી પર થયેલ જન્મ સાર્થક છે.

● હૈમ ●

(૩૩) दृश्यतां सिद्धान्तमहोदधौ ब्रह्मचर्यतरङ्गः । (३४) विभो इति । अथेत्थं गुरौ सम्बोधनमसाम्प्रतम्, औचित्यक्षतेः, अनुशासनातिक्रमाच्चेति चेत् ?, समाहितमेतन्न्यायविशारदे, न पुनः प्रयासः, सपूर्वपक्षं तत एव ज्ञेयम् ।

દીક્ષા હિ બાલવયસાં પ્રતિબન્ધનં તુ,
યાતા ન યાવદનઘા ભવતા વિમુક્તા ।
શ્રીસંઘરક્ષણપરે સતતં સમન્તાત્,
કિં વા વિપદ્વિષધરી સવિધં સમેતિ ॥૩૫॥

હજી તો નિર્દોષ એવી બાળદીક્ષા પ્રતિબંધિત પણ ન થઈ હતી, ત્યાં તો આપે તેને અત્યંત મુક્ત-સુરક્ષિત કરી દીધી. શ્રીસંઘના રક્ષણમાં સતત અને સર્વથા તત્પર એવા આપના હોતે છતે આપત્તિરૂપી સર્પિણી કેવી રીતે સમીપમાં આવી શકે ? ॥૩૫॥

પ્રાપ્યાપિ નામ કલિકાલજવીતરાગં,
સિદ્ધાન્તવારિવરવારિનિધિં મહર્ષિમ્ ।
નારાધના યદલસેન કૃતા મયા ત-
જ્ઞાતો નિકેતનમહં મથિતાશયાનામ્ ॥૩૬॥

જાણે કળિકાળવીતરાગ, સિદ્ધાન્તમહોદધિ એવા આ મહર્ષિને (પરંપર ગુરુરૂપે) પામ્યા છતાં ય આજસુ એવા મેં આરાધના ન કરી તેથી હું નિષ્ફળ આશયોનું સ્થાન બન્યો છું. ॥૩૬॥

• હૈમ •

(૩૫) દીક્ષેત્યાદિ । બાલદીક્ષાપ્રતિબન્ધકશાસકીયધારાપ્રતિકારોઽનેન મહર્ષિણા સ્વશિષ્યૈઃ સર્વાત્મના કારિતઃ, નિરૂપિતોઽસ્માભિઃ સિદ્ધાન્તમહોદધૌ ભુવનભાનવીયે ચ ।

૧૧

જ્યોતિર્નયપ્રમિતિશિલ્પજિનાગમજ્ઞા,
અધ્યાત્મયોગસુતપઃપ્રમુખે પ્રમુખ્યાઃ ।
આખ્યાન્તિ હેતુમતુલં નિજબીજકલ્પં,
પ્રોઘ્વત્પ્રબન્ધગતયઃ કથમન્યથૈતે ? ॥૩૭॥

આજે જે જ્યોતિષ, ન્યાય-નયપ્રમાણ, શિલ્પ, આગમના જ્ઞાતાઓ છે. અધ્યાત્મયોગ, ઉગ્રતપ વગેરેમાં જેઓ મોખરે છે તેઓ પોતાના બીજબૂત અતુલ કારણને (આપને) જણાવે છે. અન્યથા અત્યંત ઉદમશીલ કાર્યગતિ કરનારાઓ તેઓ શી રીતે સંભવે ? ॥૩૭॥

ચિત્તં હ્યગમ્યમપરસ્ય તુ સાવૃતેઃ સ્યાત્,
કિન્તુ ત્વદીયકૃતયઃ કથયન્તિ તત્તે ।
પ્રાયેણ યાઃ કૃતશુભાઃ સફલા બભૂવુ-
ર્યસ્માત્ ક્રિયા પ્રતિફલન્તિ ન ભાવશૂન્યાઃ

છન્નસ્થને બીજાનું ચિત્ત અગમ્ય હોય છે. પણ કલ્યાણકારી એવી આપની જે કૃતિઓ પ્રાયઃ સફળ થઈ હતી, તે કૃતિઓ આપના ચિત્તને જણાવી દે છે. કારણ કે ભાવ વિનાની ક્રિયાઓ ફળતી નથી.

॥૩૮॥

• હૈમ •

(૩૭) કથમિત્યાદિ । નિર્હેતુકત્વપ્રસંગાત્, તથા ચ નિત્યસત્ત્વાસત્ત્વાઽઽપત્તિઃ, અધિકં પ્રમાણવાર્તિકે । તથા તદસત્ત્વં - નાકારણં ભવેત્ કાર્યમિત્યુક્તેઃ, તસ્માન્નિયોગેન કારણાક્ષેપઃ, સ ચ ભગવાન્ પ્રેમસૂરિરિતિ ।

૨૦

યાતોઽસિ દેવનિલયં સુમહર્ષિકોઽસિ,
લોકોપકારચતુરોઽસિ તથાસિ વિજ્ઞઃ ।
તત્તિષ્ઠસિ કિમિતિ તારક ! સઙ્ઘભેદ-
દુઃખાઙ્કુરોદ્દલનતત્પરતાં વિધેહિ ॥૩૯॥

ઓ તારક ! આપ દેવલોકમાં પધાર્યા છો. મહામહર્ષિક
છો, લોકોપકારમાં ચતુર છો. વિશેષજ્ઞ છો. તો પછી આમ
મધ્યસ્થ કેમ રહ્યા છો ? શ્રીસંઘભેદના દુઃખના અંકુરનો
વિનાશ કરવામાં આપ તત્પર થાઓ. ॥૩૯॥

શ્રુત્વા શ્રુતાવમૃતસોદરવાચમીશ !,
ત્વત્સદ્ગુણૌઘવરગીતિમર્યાં મયા તુ ।
જાતસ્પૃહેણ ન યતં યતનાલસેન,
વધ્યોઽસ્મિ ચેદ્ ભુવનપાવન ! હા હતોઽસ્મિ ॥૪૦॥

ઓ ભુવનપાવન ગુરુદેવ ! જ્ઞાનમાં સુધારસ સમી
આપના સદ્ગુણોના ગીતમય વાણીનું શ્રવણ કર્યું..
આપના ગુણોની સ્પૃહા ય થઈ. પણ કા...શ... યતનામાં
આળસુ એવા મેં (સંયમાદિમાં) પુરુષાર્થ-ચત્ન ન કર્યો.
હાય (ભવપિશાચથી) હું હવે ય જો વધ કરવા યોગ્ય
છું ? ઓહ... મરી ગયો. ॥૪૦॥

● હૈમ ●

(૩૯) સુમહર્ષીતિ । સ્વપ્નાનુસારેણાસ્ય શક્રસામાનિકત્વં સમ્ભાવ્યતે । મહાત્મનાં સ્વપ્નસત્યતા તુ યોગવિન્દૌ પ્રસિદ્ધા ।

૨૧

હે તાતપાદ ! તવ બાલકબાલ્યચેષ્ટાં,
દૃષ્ટ્વા દૃશોર્વરસુધારસસિઞ્ચનેન ।
પ્રેમામ્બુધે ! ગુણનિધે ! પ્રતિપાલયૈનં,
સીદન્તમદ્ય ભયદવ્યસનામ્બુરાશેઃ ॥૪૧॥

ઓ પરમપિતા ! તારા બાળની બાલ ચેષ્ટાને જોઈ
નયનોમાંથી વર સુધારસનું સિંચન કરો. ઓ પ્રેમના
સાગર... ઓ ગુણનિધિ... આપ ભયંકર આપત્તિઓના
દરિયાથી પીડાતા એવા આ બાળનું પાલન કરો. ॥૪૧॥

આરાધિતોઽસિ ન મયા ન નિભાલિતોઽસિ,
ચારિત્રચારવિધયાઽનુસૃતોઽપિ નાઽસિ ।
ત્વત્સદ્ગુણસ્પૃહહૃદઽસ્મિ યદિ પ્રભો ! સ્યાઃ,
સ્વામી ત્વમેવ ભુવનેઽત્ર ભવાન્તરેઽપિ ॥૪૨॥

કેવું કમનસીબ... આપની આરાધના તો ન મળી,
આપના દર્શન પણ ન મળ્યા.. એક ઉપાય હતો આપની
ઉપાસનાનો.. આપે આચરેલ ચારિત્રના આચરણ દ્વારા
આપનું અનુસરણ કરવારૂપ... પણ કા...શ.. આ
અભાગિયાએ તે ય ન કર્યું.. પણ હે નાથ ! એટલું
તો હું જરૂર કહીશ કે મારા અંતરમાં આપના
સદ્ગુણોની એક તીવ્ર તમન્ના થઈ છે.. બસ... આ
તમન્નાના પ્રભાવે જ મને આ ભવ અને પરભવમાં આપ
જ સ્વામીરૂપે મળો. ॥૪૨॥

● હૈમ ●

મિથ્યાઽસ્તુ દુરુક્તં મમ । મરૌ પાવાપુરી તીર્થે, ત્રિષ્ટ્કૌષ્ઠે મયા કૃતમ્ । શ્રીહેમચન્દ્રસૂરીશ-કૃપયા હૈમવાર્તિકમ્ ॥

૨૨

કલ્લોલકૃદ્ગુણતરંગતરંગિણસ્તુ,

નિત્યં ગભીરગુણનીરનિધેશ્ચ ધીર !।

ધન્યાઃ કૃતાર્થજનુષોઽપિ ત એવ લોકે,

યે સંસ્તવં તવ વિભો ! રચન્તિ ભવ્યાઃ।।૪૩।।

શ્રીપ્રેમકલ્યાણબોધિ-

દાતુર્યાતુર્નિર્યાણનગરમ્।

ય એનાં કુર્યુઃ સ્તુતિં તે,

હ્યચિરાન્મોક્ષં પ્રપદ્યન્તે।।૪૪।।

ઇતિ વૈરાગ્યદેશનાદક્ષાચાર્યશ્રીહેમચન્દ્રસૂરિશિષ્ય-

પંન્યાસકલ્યાણબોધિવિજયગણિવિરચિતમ્

હૈમવાર્તિકાલકૃતમ્ કલ્યાણમન્દિરપાદપૂર્તિરૂપમ્

પ્રેમમન્દિરસ્તોત્રમ્।

કૃતિરિયં મરૌ પાવાપુરીતીર્થં ત્રિષ્ટ્કૌષ્ઠે

વૈક્રમેઽબ્દે (વિ.સં. ૨૦૬૩) કૃતેતિ શમ્।

સદા ય કલ્લોલ કરતાં ગુણતરંગોથી તરંગિત, ગંભીર
ગુણોના સાગર, ધીર એવા હે વિભુ ! જે ભવ્ય જીવો

આપના સમ્યક્ સ્તવનને રચે છે કરે છે, તેઓ જ
લોકમાં ધન્ય છે.. તેમનો અવતાર સફળ છે. ||૪૩||

લક્ષ્મી, વાત્સલ્ય અને કલ્યાણબોધિ (સમ્યગ્દર્શન)
ના દાતાર, મુક્તિપુરીના ગામી, એવા સૂરિ પ્રેમની આ
સ્તુતિને જેઓ કરે છે, તેઓ શીઘ્ર મોક્ષ પામે છે.

ઇતિ વૈરાગ્યદેશનાદક્ષા આચાર્યહેમચન્દ્રસૂરિશિષ્ય

પંન્યાસ કલ્યાણબોધિગણિવર્ય વિરચિત

હૈમવાર્તિકાલકૃત કલ્યાણમંદિરપાદપૂર્તિરૂપ

પ્રેમમંદિર સ્તોત્ર

કૃતિ પાવાપુરી તીર્થ (રાજસ્થાન)

વિ.સં. ૨૦૬૩

॥ ઝલં પ્રસન્ના હિ સુખાય સન્તઃ ॥

- પંન્યાસપ્રવરશ્રી કલ્યાણબોધિ વિજયજી ગણિવર્ય

“અરે ! પણ રામની ઉપર વાલ્મિકીરામાયણ,, બાલરામાયણ, રઘુવંશ, રામચરિતમાનસ વગેરે ઢગલાબંધ પ્રબંધો
હોવા છતાં તમે હજી રામના વિષયનું જ કાવ્ય કેમ બનાવો છો ?”

આ આક્રોશનો જવાબ આપતા એક કવિએ કહ્યું છે- “દોષ મારો નહી, રામના ગુણોનો છે, જેનાથી મંત્રમુગ્ધ
થઈને બીજો વિષય લેવાનું મન જ થતું નથી.” કાંઈક આવા જ, કળિયુગમાં ય સદ્ગુણોથી મધમધાયમાન એક અદ્ભુત
વ્યક્તિત્વની મને અનુભૂતિ થઈ રહી છે એ વિરલ વિભૂતિ એટલે જ સૂરિ પ્રેમ.”

આટલી રજુઆતથી સૂરિ પ્રેમ વિષયક પૂરતું સાહિત્ય છે, હવે નવાની જરૂર નથી આવું કહેનારાની ગુણાનુરાગદરિદ્રતા
પણ છતી થઈ જાય છે. ભુવનભાનવીયમ્ - મહાકાવ્યમાં ભુવનભાનુભક્તામરનું સર્જન થયા બાદ હવે પ્રેમ-કલ્યાણમંદિર
પ્રસ્તુત થઈ રહ્યું છે. શ્રી સિદ્ધસેનદિવાકરસૂરિકૃત કલ્યાણમંદિર સ્તોત્રના દરેક શ્લોકની ચતુર્થ પંક્તિના અનુસંધાનમાં
પ્રથમ ત્રણ પંક્તિની રચના દ્વારા આ પ્રબંધનું નિર્માણ થયું છે. જેના અભ્યાસ-વાંચન-ચિંતન દ્વારા અનેરા આનંદની
અનુભૂતિ થશે. પાદપૂર્તિકાવ્યનું ઔચિત્ય ન્યાયવિશારદ-વાર્તિકમાં સ્પષ્ટ કર્યું છે. જિજ્ઞાસુઓ તેમાંથી જાણી શકશે.

પરમકૃપાળુ પરમાત્મા તથા સૂરિ પ્રેમના કૃપાપાત્ર પૂજ્ય-ગુરુદેવશ્રીહેમચન્દ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજના પુણ્યપ્રભાવે આ
પ્રબંધ સંપન્ન થયો છે. શ્રી પાર્શ્વ કોમ્પ્યુટર્સવાળા વિમલભાઈનો સહકાર સ્મરણીય છે. આ સ્તોત્ર સ્વ-પરમાં ગુણાનુરાગની
વૃદ્ધિ કરી પરંપરાએ અનંતગુણોને પ્રગટ કરવામાં નિમિત્ત બને એવી શુભાભિલાષા સહ, જિનાજ્ઞા વિરુદ્ધ નિરૂપણ
થયું હોય તો મિચ્છામિ દુઃકસમ્.

જ્ઞાનામૃતં શ્રીજનમ્...

Delicious
Delux
Dish

પરિવેષક

પ.પૂ.વૈરાગ્યદેશનાદક્ષ આ.હેમચન્દ્રસૂરીશ્વરશિષ્ય પં. કલ્યાણબોધિવિજયજી ગણિવર્ય

- ❁ સિદ્ધાન્તમહોદયિ મહાકાવ્યમ્ - સાનુવાદ.
- ❁ ભુવનભાનવીયમ્ મહાકાવ્યમ્ - સાનુવાદ.
- ❁ સમતાસાગર મહાકાવ્યમ્ - સાનુવાદ.
- ❁ પરમપ્રતિષ્ઠા કાવ્યમ્ - સાનુવાદ.
- ❁ જીરાવલીયમ્ કાવ્યમ્ - સાનુવાદ. (શ્રી જીરાવલા મહાતીર્થ 'અથ'થી આજ તક)
- ❁ જીરાવલા જુહારીએ - ગીત ગુંજન.
- ❁ પ્રેમમંદિરમ્ - કલ્યાણમંદિરપાદપૂર્તિ સ્તોત્ર - સાનુવાદ.
- ❁ ઇંદોલંકારનિરૂપણમ્ - કવિ બનવાનો શોર્ટકટ - પોકેટ ડાયરી.

૨૪

- ❁ તત્ત્વોપનિષદ્ - શ્રીસિદ્ધસેનદિવાકરસૂરિફૃત ષષ્ઠી દ્વાત્રિંશિકા પર સંસ્કૃત-હિંદી ટીકા.
- ❁ વાદોપનિષદ્ - શ્રીસિદ્ધસેનદિવાકરસૂરિફૃત અષ્ટમી દ્વાત્રિંશિકાની વૃત્તિ - સાનુવાદ.
- ❁ શિક્ષોપનિષદ્ - શ્રીસિદ્ધસેનદિવાકરસૂરિફૃત અષ્ટાદશી દ્વાત્રિંશિકાની વૃત્તિ - સાનુવાદ.
- ❁ સ્તવોપનિષદ્ - શ્રીસિદ્ધસેનદિવાકરસૂરિ તથા કલિકાલસર્વજ્ઞશ્રીહેમચન્દ્રાચાર્યફૃત સ્તુતિઓના રહસ્ય - સાનુવાદ.
- ❁ સત્ત્વોપનિષદ્ - યોગસાર ચતુર્થપ્રકાશવૃત્તિ - સાનુવાદ (માત્ર સંયમી ભગવંતો માટે)
- ❁ ધર્મોપનિષદ્ - વેદ થી માંડીને બાઈબલ સુધીના કરોડો ધર્મશાસ્ત્રોના રહસ્ય. (જાહેર પ્રવચન આદિ માટે અતિ ઉપયોગી)
- ❁ શમોપનિષદ્ - બીજું નામ સમ્પ્રક પ્રકરણ - સાનુવાદ
- ❁ લોકોપનિષદ્ - શ્રી હરિભદ્રસૂરિફૃત લોકતત્ત્વનિર્ણય ગ્રંથ પર વૃત્તિ - સાનુવાદ

શ્રી ભુવનભાનુસૂરિ - જન્મશતાબ્દી

સર્જનયાત્રા...

૨૫

પ.પૂ.વૈરાગ્યદેશનાદક્ષ આ.દે.શ્રીમદ્વિજય હેમચન્દ્રસૂરીશ્વરજી મ.સા. શિષ્ય
પંન્યાસપ્રવરશ્રી કલ્યાણબોધિ વિજયજી ગણિવર્યની પ્રેરણાથી

● દ્રવ્યસહાયક ●

શ્રી બાબુભાઈ સી. જરીવાલા ટ્રસ્ટ
નિઝામપુરા (વડોદરા)
હસ્તે - શ્રી આદિનાથ જૈન સંઘ
જ્ઞાનનિધિ-સદ્વ્યયની
ભૂરિ ભૂરિ અનુમોદના

● પ્રાપ્તિસ્થાન ●

- શ્રી જિનશાસન આરાધના ટ્રસ્ટ
C/o. ચંદ્રકાંત એસ. સંઘવી, દ્/બી, અશોકા કોમ્પ્લેક્ષ,
રેલ્વે ગરનાળા પાસે, પાટણ (ઉ.ગુ.) ફોન (૦૨૭૬૬) ૨૩૧૬૦૩

Printed by : SHRI PARSHVA COMPUTERS, 58, Patel Soci., Jawahar Chowk, Maninagar, A'bad-8. Tel.25460295

૨

॥ શ્રી પ્રેમ-ભુવનભાનુ-પદ્મ-જયઘોષ-હેમચન્દ્રસૂરિભ્યો નમઃ ॥

હેમવાર્તિકાલકૃતમ્
કલ્યાણમન્દિરપાદપૂર્તિરૂપમ્

॥ પ્રેમમન્દિરમ્ ॥
સ્તોત્રમ્

વિરચયિતા

વૈરાગ્યદેશનાદક્ષાચાર્યશ્રીહેમચન્દ્રસૂરિશિષ્યઃ
પંન્યાસકલ્યાણબોધિ વિજય ગણિઃ

● પ્રકાશક ●

શ્રી જિનશાસન આરાધના ટ્રસ્ટ

૩